

2. Степанюк А. Х., Яковець І. С. Кримінально-виконавчий кодекс України: наук.-практ. коментар/за заг. ред. А. Х. Степанюка. Харків: ТОВ «Одіссей», 2005. С. 7.

3. Конвенція про захист прав і основоположних свобод від 30 листопада 1964 року. Набула чинності для України 29 грудня 1995 року. Збірник міжнародно-правових актів та угод з питань діяльності пенітенціарних установ і поводження з в'язнями. Київ: АННА-Т, 2008. С. 235–245.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ У ФРАНЦІЇ

Боровик А. В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін,
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука*

Кухарук Т. Б.

*методист
Навчально-криміналістичного центру
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука м.
Рівне, Україна*

Приділяючи увагу окремим аспектам діяльності поліції закордонних країн, необхідно звернути увагу на правоохоронну систему Франції. Так, вперше поліція збройних сил виникла у Франції в 1791 році з ініціативи Наполеона Бонапарта на базі існуючої з XIII століття дворянської кінної гвардії (жандармерії). З цього часу організація поліцейських сил країни змінювалася не раз. При цьому французька поліцейська система справила величезний вплив на системи деяких сусідніх держав і країн, що входили до складу Франції в ролі колоній. Унікальністю цієї системи полягає в тому, що місцевим органам влади дозволено наймати своїх власних офіцерів поліції – так звану муніципальну поліцію.

Історично склалося, що у Франції діє централізована система поліцейського управління, яка являє розгалужений апарат, до складу якого входять три основні сили:

1) національна поліція, завданнями якої є документальне оформлення вчиненого правопорушення, збирання доказів і розшук правопорушників. Національна поліція Франції працює в європейському й світовому контексті, зокрема в таких організаціях, як Інтерпол, Європол, активно обмінюється досвідом з поліціями інших країн.

2) адміністративна поліція або як її ще називають жандармерія, до завдань якої відносяться: підтримання правопорядку, виявлення правопорушень, передача судовій поліції матеріалів для подальшого розслідування.

3) муніципальна поліція [1, с. 582–583].

Як правильно зазначає О.С. Юнін, адміністративно-процесуальна діяльність поліції Франції відрізняється від аналогічної діяльності поліції України, адже поліція Франції не має права притягувати громадян до адміністративної відповідальності за винятком дрібних порушень правил дорожнього руху (порушення правил дорожнього руху пішоходами, недотримання правил проїзду перехресть, якщо це не створило аварійної обстановки та ін.), діяльність поліції завершується складенням матеріалів справ та направленням їх на розгляд поліцейських судів (трибуналів), що, своєю чергою, надає поліцейським більше часу займатись превентивною (профілактичною) діяльністю. Таким чином, найбільшими поліцейськими повноваженнями наділені підрозділи адміністративної поліції, які виконують превентивну функцію, в межах якої надаються соціальні та сервісні послуги, зокрема інформування громадян про заходи безпеки в громадських місцях, надання громадянам консультацій правоохоронного спрямування; регулювання дорожнього руху, надання допомоги водіям у разі ускладнення руху транспортним засобом, надання допомоги пішоходам, розміщення інформаційних табло, поліцейських обмежувальних стрічок та інших наочних засобів попередження про обмеження доступу (проїзду) громадян окремими дорогами, пішохідними зонами, проведення виховних занять із підлітками, профілактичних занять із потенційними порушниками або рецидивними порушниками правопорядку, надання первинної домедичної допомоги громадянам, вжиття заходів щодо збереження їх майна, в тому числі від посягання у разі стихійних лих, техногенних катастроф та ін. [2].

Також, особливу увагу варто приділити дослідженню природи муніципальної поліції Франції, досвід якої є показовим й для України. Цікавим є той факт, що муніципальна поліція в цій державі створюється і функціонує у відповідності до національних законів, а особливі повноваження цій організації надаються місцевими мерами. Країна має досить розвинену систему муніципальної (місцевого самоврядування) поліції, яка повністю утримується за рахунок місцевих бюджетів, здійснює охорону громадського порядку в містах та інших населених

пунктах, тісно співпрацює з Національною поліцією. Проте є один суттєвий аспект, який відрізняє муніципальну поліцію Франції від Національної поліції Франції: згідно з французьким законодавством муніципальна поліція не має повноважень із здійснення кримінальних розслідувань [3].

Муніципальна поліція є недержавною, як вже зазначено, підпорядкована міському голові та фінансується головним чином за рахунок місцевого бюджету. На мера який є основним органом муніципальної поліцейської влади покладено її керівництво. Він діє в сфері поліції, виступаючи в двох аспектах, тобто як особа, уповноважена державою, на керівництво деякими спеціальними видами поліції (спільно з комісаром Республіки), такими як поліція, яка відає іноземцями, поліція, яка відає душевнохворими і т.д. Здійснюючи керівництво муніципальною поліцією, як мер, має інше правове становище, ніж в разі, коли він виступає від імені держави. Оскільки мер не є підлеглим державним органом по ієрархії, його залежність від вищестоящих органів при управлінні поліцією полягає в тому, що вони лише визначають межі повноважень мера [4 с. 187].

Діяльність муніципальної поліції Франції ґрунтується на таких засадах: вона повинна максимально орієнтуватися на розвиток системи патрулів, бути доступною для населення, спрощувати контакти, діяти шляхом реальної присутності; забезпечувати узгодженість дій поліції й інших організацій на одній території, тобто налагоджувати взаємодію між різними поліцейськими структурами, коли на одній території проводяться паралельно дії різних правоохоронних органів – державних і місцевих; сприяти створенню стосунків нового типу між поліцією й мешканцями, знати потреби своєї громади та задовольняти їх; наближена поліція є поліцією профілактичною, репресивною та залякувальною одночасно; вона повинна діяти за стратегією «залякування присутністю» шляхом посилення патрульної поліції [5, с. 65].

Цікавим є дослідження правових аспектів застосування вогнепальної зброї поліцейськими у Франції. У зв'язку з реформуванням у 2016 році, Рада міністрів Франції затвердила нові правила стрільби по злочинцях і з метою самооборони. Цією реформою влада відповіла на рух протесту правоохоронців, який почався після зухвалого нападу на поліцейські патрулі в Паризькому передмісті. Вже давно французькі поліцейські висловлювали невдоволення законодавством, яке визначає їхнє право на застосування табельної зброї. Як це не парадоксально звучить, відкриваючи вогонь по озброєному злочинцеві для самооборони, співробітники поліції у Франції підпорядковуються рівно тим же правилам, що й пересічні громадяни, які мають право на володіння зброєю. Французький Кримінальний кодекс дозволяє застосовувати зброю з метою «правомірного захисту». Закон визначає умови такого

захисту – необхідність, пропорційність і одночасність. Оцінку законності застосування зброї для захисту в кожному окремому випадку дає суд. Судова ж практика настільки сувора, що змушує поліцейських стріляти лише у виняткових випадках, ризикуючи при цьому життям [6].

Література:

1. Ільницький В.О. Європейський досвід правового регулювання адміністративно-процесуальної діяльності органів Національної поліції. *Молодий вчений*. 2016. № 12. С. 581–587.

2. Юнін О.С. Особливості адміністративної діяльності поліції Великобританії та Франції. *Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. Серія : Право та державне управління*. 2013. № 1. С. 143–147. Режим доступу: URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VAPSV_pdu_2013_1_26. (дата звернення 19.04.2021).

3. Миронюк С.А. Моделі соціальної та сервісної функції поліції країн західної Європи та їх адаптації в Україні. *Право і суспільство* № 2 / 2019. Режим доступу: URL: http://pravoisustilstvo.org.ua/archive/2019/2_2019/part_1/28.pdf (дата звернення 19.04.2021).

4. Гриценко В.Г. Зарубіжний досвід Франції щодо організації та функціонування правоохоронних органів і можливості його використання в Україні. *Право та інноваційне суспільство* № 1 (4). 2015. С. 185–189.

5. Мещеряков А.Н., Ванюшин Я.Л. Поліція зарубіжних країн (основи організації): Навчальний посібник. Челябінськ: Челябінський юридичний інститут МВС Росії. 2005. 95 с.

6. Гайдай В.І. Муніципальна поліція: функціональні особливості, механізми впровадження, виклики, ризики, нюанси. Режим доступу: URL: <http://www.vidkryti-ochi.org.ua/2020/05/blog-post.html> (дата звернення 19.04.2021).